

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Доненка Валерія Вікторовича на дисертацію Невара Ігоря Валентиновича
на тему «Адміністративно-правові засоби захисту інвестицій, приватної
власності та підприємництва (бізнесу) в Україні», поданої на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дисертації та зв'язок її з науковими програмами, планами, темам. Трансформаційні процеси в економіці, глибокі державно-правові та соціально-економічні перетворення на шляху до становлення правової держави вимагають належного захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу). Досягнення високого рівня економічного і соціального розвитку неможливе без налагодженої діяльності з боку держави у сфері захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу).

З метою забезпечення захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу), держава відіграє вирішальну роль у впровадженні законів та нормативних актів, які захищають ці фундаментальні аспекти. Одним із способів, у який держава досягає цього, є прийняття законів про права власності, які чітко визначають право власності та допустимі способи використання активів. Завдяки юридичному визнанню та захисту прав приватної власності, громадяни можуть впевнено робити інвестиції, знаючи, що їхні активи захищені від посягань.

Крім того, держава часто створює регуляторні органи або агентства, завданням яких є контроль за дотриманням інвестиційного законодавства та забезпечення справедливого ставлення до всіх залучених сторін. Ці механізми нагляду допомагають запобігти шахрайству, експлуатації та недобросовісній практиці, які можуть поставити під загрозу інтереси інвесторів або підірвати права власності. Крім того, сприяючи прозорості та підзвітності фінансових

операцій, держава створює сприятливе середовище для економічного зростання та розвитку. Отже, робота І.В. Невара, присвячена дослідженню адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу), визначенню проблем правового регулювання та пошуку напрямів удосконалення правової ефективності, є актуальною і своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до вимог Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» від 17 грудня 2020 року № 1116-ІХ, Указу Президента України «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» від 26 лютого 2016 року № 68/2016, в межах виконання Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695 та ін. Дисертацію виконано в межах планів науково-дослідної роботи Приватної установи «Науково-дослідний інститут публічного права». Внесок здобувача полягає у визначенні адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Розглянувши дисертацію, можна зробити висновок, що автор дійсно провів ґрунтовне комплексне наукове дослідження, що відповідає поставленим меті та завданням.

Мета дослідження полягає у поглибленні знань, підходів до розуміння сутності адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) на основі комплексного аналізу наявних наукових і нормативних джерел.

Досягнення поставленої мети дисертаційної роботи пов'язується із вирішенням таких наукових задач:

- охарактеризувати захист інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) як функцію держави;
- описати нормативно-правове регулювання захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні;
- визначити систему адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні;
- охарактеризувати зарубіжний досвід захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу);
- відобразити суб'єктний склад реалізації адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні;
- описати напрями реалізації адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні;
- описати етапи гармонізації законодавства України про захист інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні в умовах інтеграції до Європейського Союзу.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, що виникають під час захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правові заходи захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні

Досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань вимагає застосування складної сукупності загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Застосування діалектичного методу наукового пізнання дозволило розкрити суб'єктний склад реалізації адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні (підрозділ 2.1). Застосування загальнонаукових методів аналізу та синтезу дозволило описати адміністративно-правове регулювання захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні та

реалізації адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні (підрозділи 1.2, 2.2). Застосування функціонального і системного підходів стало методологічним базисом для обґрунтування напрямів реалізації адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні. Дослідження системи адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні та захист інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) як функції держави здійснено за допомогою використання історико-правового методу (підрозділи 1.1, 1.3). Порівняльно-правовий метод дав можливість дослідити зарубіжний досвід захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) та напрями гармонізації законодавства України про захист інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні в умовах інтеграції до Європейського Союзу (підрозділи 1.4, 2.3). Формально-юридичний метод сприяв формулюванню окремих правових понять і визначень з теми дослідження (розділ 2).

Нормативною базою дослідження є законодавчі та підзаконні нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади.

Теоретичну та емпіричну основу дослідження становили наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених, статистичні матеріали, аналітичні матеріали автора.

Фундаментальність та комплексність роботи проявляється у всебічному та поступовому вивченні дисертантом об'єкту та предмету дослідження, що дозволило І.В.Невару досягти поставленої мети та визначив успішність наукових розробок, спрямованих на вирішення нагальних наукових теоретико-правових задач.

Достовірність і наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумнівів.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується їх апробацією у відкритому друку, обговоренням на наукових конференціях, інших наукових заходах. Достовірність одержаних результатів підтверджується не тільки їх суто науковою значимістю, як певною системою здобутих дисертантом нових знань, що заповнюють деякі прогалини адміністративного права та процесу, але й їх практичним значенням на сучасному етапі. Проведена автором науково-дослідна робота є результатом власних напрацювань здобувача, який здійснив вдалу спробу розкрити питання адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу).

Погоджуючись у цілому з усіма визначеними автором складовими **наукової новизни** дослідження, вважаємо за необхідне акцентувати особливу увагу на деяких з них.

Здійснене дослідження дозволило сформулювати нові наукові положення та висновки, обґрунтовані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

– обґрунтовано ідею створення спеціального суду у сфері захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу), до складу якого могли б бути запрошені авторитетні міжнародні спеціалісти та який би позиціонувався як альтернативний наявній судовій системі механізм для забезпечення інвесторам, власникам та підприємцям оптимального захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні;

– обґрунтовано необхідність прямого виконання рішень суду у сфері захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) задля чого запропоновано утворення спеціального органу, який би забезпечував виконання рішень суду у сфері захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні;

– обґрунтовано підходи до забезпечення захисту права приватної власності у порядку реалізації положень витребування майна у зв'язку із суспільною

необхідністю чи через суспільні потреби шляхом аргументації доповнення чинного законодавства положеннями про захист майнових (речових) прав концесіонерів, ліцензіатів та орендарів, а не лише власників майна;

удосконалено:

– пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про природні монополії» від 20 квітня 2000 року № 1682-III, до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», до Закону України «Про правовий режим воєнного стану»;

– наукові підходи до класифікації адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу), які із відомою часткою умовності поділено на інструменти (позов, заява, скарга громадянина) та заходи або діяння (практична діяльність правоохоронних органів);

набули подальшої розробки:

– положення, що спрямовані на реалізацію правового статусу суб'єктів із захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні, на формування спроможної територіальної громади;

– підходи до класифікації адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) залежно від внутрішньої спрямованості та ролі в забезпеченні механізму захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу).

Висновки та пропозиції наведені в роботі можуть бути основою для подальших наукових досліджень із відповідної проблематики. Результати дисертаційного дослідження можуть стати основою для вдосконалення нормотворчої та правозастосовної діяльності.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані в таких напрямках:

– науково-дослідній сфері – шляхом їх використання у подальшій розробці теоретичних проблем адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні;

– законотворчій діяльності – отримані результати можна використовувати для вдосконалення законодавства, яким встановлюються адміністративно-правові засоби захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні;

– навчальному процесі – під час складання посібників, підручників та викладання курсів з таких навчальних дисциплін, як «Господарське право», «Адміністративне право», «Інвестиційне право» та ін.

Переходячи до оцінки основних положень і висновків дисертації, варто зазначити, що в роботі порушені нерозроблені раніше наукові та практичні задачі, розв'язання яких дозволило одержати цікаві результати і виробити ряд пропозицій. З урахуванням цього можна стверджувати, що новизна дисертації виявляється як у підході до досліджуваних проблем, так і в запропонованому способі розв'язання конкретних теоретико-правових питань.

Основні наукові результати дисертації відображено у 7 наукових працях, серед яких 3 наукові статті опубліковані в юридичних фахових виданнях України, затверджених МОН України, 1 наукова праця – в іноземному фаховому виданні, та 3 тези доповідей на міжнародних науково-практичних заходах.

Вивчення дисертаційного дослідження та його автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Оформлення дисертаційної роботи зауважень не викликає.

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота І.В. Невара написана на високому теоретичному рівні, має значну наукову та практичну цінність.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію І.В. Невара, водночас вважаю за необхідне звернути увагу

на питання, які могли б слугувати предметом дискусії та обговорення при захисті дисертаційної роботи:

1. Дисертант вказує, що справи про примусове вилучення майна в умовах воєнного стану мають приватно-правовий характер та мають розглядатися у порядку цивільного чи господарського судочинства, залежно від суб'єктного складу відповідних спірних правовідносин. Під час прилюдного захисту доцільно більш розлого розкрити наведене.

2. На стор. 133 дисертації автор вказує, що функціонування системи суб'єктного складу реалізації адміністративно-правових засобів захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні, доцільно вказати, що вона має передусім переслідувати мету формування спроможної територіальної громади, що є ознакою успішності політики децентралізації публічної влади. Проте з тексту роботи не зрозуміло який механізм реалізації наведеної мети.

3. Дисертантом проведено ґрунтовний аналіз судової практики з досліджуваної проблематики, проте роботу б збагатило проведене опитування чи анкетування практичних працівників;

Наведені спірні положення і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка має самостійний і творчий характер, наукову і практичну цінність. Наявність дискусійних питань насамперед характеризує актуальність і складність теми дослідження та власний підхід дисертанта до їх розгляду. В дослідженні автором вдалося досягти поставленої мети.

Дозволяє зробити висновок про те, що дисертація **«Адміністративно-правові засоби захисту інвестицій, приватної власності та підприємництва (бізнесу) в Україні»** є завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для розвитку адміністративно-правової науки та науки податкового права, тобто за своєю актуальністю,

новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною значущістю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – **Невар Ігор Валентинович** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного та приватного права
Університету митної справи та фінансів

В.В. Доненко

Підпис В.В. Доненко завірюю.

Проректор з науки
УМСФ

В. Приймаченко